



**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

30. An donatio Hæretici ante delictum sit valida? Idem dicendum est, si donatio non simpliciter fiat inter viuos, sed etiam causa mortis. Et aliqua alia circa hoc explanatur. Ex p. 8. tr. 6. res. 111.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

...datur quod datum videtur. Nam servus fidelis, qui per multos annos, stipendio accepto pupillo inferuivit, potest certe ex gratitudine aliquid à tutore accipere...

3. Et idem ex Sanchez in Opusc. tom. 1. lib. 1. c. 6. dub. 2. n. 4. recte docuit Trullench. in Decalog. 2. lib. 7. c. 17. dub. 8. n. 4. Administratores posse donare donatione non simpliciter, & pura, sed remuneratoria, & hoc non tantum, quando merita pariunt actionem ex iustitia...

RESOL. XXIX.

An miles, vel qui capitale crimen commisit, possit donare? Et an Miles sua concubina donare possit? Et an donata ab Ecclesiastico sua concubina, ipsius Ecclesiastici heredes non possint repetere, vel an in dicto casu predicta dona debeant adiudicari Fisco? Ex p. 8. tr. 6. Ref. 5.

1. Respondeo cum Hurtado disp. 11. de contr. diff. 6. quod miles iure communi legis, si ancillam, Cod. de don. inter vir. & vxor. non potest firmiter donare concubinae, quia quamvis ei possit valide donare, potest tamen repetere id quod ei donauit. In ea tamen lege, tantum est sermo de pura & liberali donatione, non autem de donatione facta ob usum corporis, vel ob aliud obsequium, & ideo quod ei sic donat non potest repetere.

2. Verum capitalis criminis reus post contractum crimen, si donat, nihil agit, si condemnatio sequatur, l. post contractum 1. §. ibique Gothofredus ff. hoc rit. Stuck. p. 1. exercit. l. iust. in dec. 4. §. assert. 5. ad lit. A. Forman. disp. 1. 3. thes. 2. ad lit. D. Sed si perduellionis sit crimen, licet donator nondum sit postulatus, reuocatur tamen per sicam donationem post contractum illud crimen facta, l. donat. 1. §. fin. ff. hoc rit. l. ex iudiciorum 20. ff. de reuol. ar. l. fin. Cod. ad l. l. l. Alajest. Sanè crimen non capitale propriam donationem non constituit irritam, nequidem post condemnationem, tamen si secus sit in mortis causa donatione, l. si aliquis 7. ff. de mort. caus. don. D. Boerius in tr. de don. c. 3. n. vlt. Broncorst. cent. 1. var. r. c. 1. assert. 72. Eaque de re videatur Vycelenb. in Parati. ff. hoc rit. in fin. itemque Humius in ref. ad Tricul. volum. 2. disp. 2. disp. 51. thes. 7. q. 67. pag. 467. vbi diuersas diuersorum opiniones refert, & refellit.

3. Sed non deseram hic exponere, circa supradicta ea quae asserit Dicastillus, de iust. l. 2. rr. 5. disp. 1. dub. 11. n. 40. & seq. vbi sic ait, Ille, cuius bona sunt fisco addicta, donare non potest, l. donat. §. vlt. de don. quod intellege post sententiam criminis condemnatoriam; ante illam vero donare poterit, l. post contractum, ff. de donat. quamuis donata maneant obnoxia fisco retractata sententia ad diem partati criminis.

4. Deinde miles concubinae donare non potest, nec potest donationem reuocare; impeditur enim à iure, si voluerit, l. si ancillam, C. de don. inter vir. & vxor. & docent multi ex citatis, inter quos recte aduertit Molina disp. 27. num. 14. Glossa in cam legem, intelligendum esse de donationibus iure gratuitis; quae enim dedisset in pretium iustum, vt sui corporis copiam faceret, aut in

recompensationem pro obsequiis, aut aliis beneficiis etiam remuneratoria tantum donatione, non potest repetere.

5. Recte etiam aduertit num. 15. donata ab Ecclesiastico sua concubinae, ipsius Ecclesiastici heredes non posse repetere, quam rem, teste Gama, dec. 58. controuersam fuisse in Regno Lusitaniae testatur Molina, & tandem pronunciatum fuisse, vt tanquam turpiter datum, & turpiter acceptum, ob coitum cum Ecclesiastico, qui in foro exteriori est punibilis, adiudicaretur fisco; & quamuis Gama, ibi, reclamet, patris heredibus Clerici dandum, ob priuilegium illud militum; quod cum Bartolo, & additione Glossae citatae locum habere censet in Clerico, tanquam milite spiritualis militiae; Molina tamen sententiam approbat, & merito; neque enim credendum est priuilegium illud, & similia secularibus militibus intuitu secularis militiae concessa extendenda esse ad Clericos, nisi peculiariter ea extensio lege aliqua fiat, Ita Dicastillus, & ego.

Sup. hoc in Ref. nor. p. 111.

RESOL. XXX.

An donatio haereticis ante delictum sit valida? Idem dicendum est, si donatio non simpliciter fiat inter viuos, sed etiam causa mortis? Et aliqua alia circa hoc explanantur. Ex part. 8. tract. 6. Ref. 111.

1. Respondeo quod si haereticus ante commissum crimen haereticis absolute & simpliciter aliquid alteri donauit de bonis suis, quamuis postea in illud incidat, non confiscatur, quia iam non erit suum, & quod suum fuerit, parum refert.

2. Dixi autem, absolute, & simpliciter donauit, quia si donatio facta fuit sub conditione, & conditio non fuit impleta ante commissionem delicti, quamuis postea impleatur, bona sic donata confiscantur, quia donatio transfert dominium dum conditio non impletur, vt docet Suarez de fide disp. 22. sect. 5. n. 2. Farinacius de haeresi q. 190. n. 12. Simancas de Cathol. inst. c. 9. n. 9. & Fernandez à Castro Palao de virtutibus, p. 11. tr. 4. disp. 5. punct. 3. n. 1. & constat ex l. 1. ff. de donat. Per haereticum autem aufertur potestas transferendi dominium absolute, & à confiscatione liberum, & ideo publicatio circa bona sic donata verè & proprie locum habet.

3. Idem est si donatio non simpliciter fiat inter viuos, sed causa mortis: nam illa etiam non est perfecta donatio, nec transfert dominium, imò reuocari potest ante mortem, & toto vita tempore; & ideo sic donata comprehenduntur in bonis quae sub conditione donantur, & à fisco etiam reuertuntur. Ita Simancas de Cath. inst. tit. 9. n. 9. Farinacius de haeresi q. 190. §. 1. n. 12. Suar. de fide disp. 22. sect. 5. n. 2. in fin. & multi alij quos citat Farinacius, & sumunt ex l. 1. ff. de donat. cau. mort. Imò quamuis donator etiam causa mortis facto instrumento donationis, statim rem tradat donatario, tamen adhuc res illa confiscatur, & à fisco reuocari potest. Et ratio est, quia licet tunc donatarius comparat dominium rei donatae, non illud comparat absolute, sed tot modis reuocabile, quot modis reuocari potest ipsa donatio causa mortis facta, dum donans viuunt, vt benè animaduertit Molina 1. 2. de iust. disp. 287. §. additum est. Antonius Gomez 1. 2. var. c. 4. n. 16. Alter Molina de primog. lib. 1. c. 12. n. 15. & habetur l. 2. §. l. si mori. caus. §. si vero, & l. qui mortis, ff. de mort. caus. donat. Manet ergo dominium absolutum apud donatorem, cum donatarius non habeat alium titulum ad comparandum dominium rei donatae causa mortis, licet sibi tradita; nisi ipsam donationem causa mortis sibi factam, quae non aufert dominium absolutum à donatore, nec illud confert donatario nisi post mortem donantis. Dum igitur dominium rei manet apud donatorem, res confiscabilis est, Si au-

tem donans causâ mortis, cum tradidit rem donatario, eam tradidit, ut revera esset sua, illo vivente, & idem expresse declaravit, tunc quidem iam non erit donatio causâ mortis, sed simplex donatio inter vivos; mutata est enim natura donationis per illam traditionem cum expressa declaratione: & in hoc casu non sufficit tacita declaratio, quamvis taciti & expressi eadem vis, eademque potestas, quod si probetur, & donatio fuerit facta ante crimen commissum, non poterit confiscari, ut patet. Excipiuntur hinc donatio causâ mortis facta à viro uxori, quia hæc posito delicto & confiscatione viri firma manet, ut est manifesta decisio legis, sed si mors, ff. de donat. inter vir. & ux. C. eod. tit. lege. quisquis, §. uxores, C. ad l. lul. maiest. ut notat Reginaldus in l. executorum scol. 9. vers. Quædam, & Farinacius q. 25. n. 30. Sanchez lib. 6. de matrim. disp. 17. n. 5. & lib. 2. c. 17. n. 15. vbi plures referunt.

4. Dixi ante sententiam latam, quia bona quæ ab hæreticis acquiruntur post sententiam latam, aut post conversionem illorum, non confiscantur nisi iterum novum committant, ob quod confiscanda sunt, quia hæc vocantur bona futura, & in confiscationem non veniunt, quia nullo modo ad hæreticum pertinebant ante sententiam. Et ita docet Simancas de Cathol. insti. tit. 9. n. 61. Azorius tom. 1. lib. 5. c. 7. quest. 8. Iulius Clarus §. fin. l. 8. n. 24. Curtius senior conf. 59. n. 13. Mieres de materia in 1. edit. p. 2. q. 1. n. 107. Valquez 1. 2. q. 96. a. 5. disp. 169. c. 8. n. 8.

Sed circa præsentem questionem, præter Doctores citatos, ne deseras videre Baunium in Theolog. mov. 1. 3. lib. 2. rr. 4. q. 16. vbi firmat in hæretico esse possessionis dominium, alienationis nullo modo.

5. Pro hac sententia acriter quàm Theologi Canonistæ dimicant, Panormitanus in c. extremum, de heret. Tabiena, Fumus, Glossa in c. accusatus, de heret. in 6. ibi enim causam reddens, cur post mortem hæretici bona fiscum adipisci sanxerit Alexander IV. sic scribit. Nam ex quo lapsus est in hæresim, perdidit omnia bona sua, & fiscus incepit esse Dominus, & in c. inquisitionis, de heret. in 6. Intelligit, inquit, hæreticorum bona, ipso iure confiscata à tempore commissi criminis in tantum, quod vendicantur ipsa bona per officium, vel fiscum, de manibus possessoris, nullo dato pretio, per quorumcumque manus transierint, quod non facere possit fiscus, si eorum bonorum dominus fuisset hæreticus & iure ea alienare potuisset. Ex quo sequi Doctores aiunt culpam in hæretico mortalem esse sua dare, aut vendere oneroso titulo, quod eiusmodi contractibus in apertum periculum faciendæ iacturæ, dati à se pretij emptores vocent, quod vt est veritati aduersum, qua singulis bene consultum esse, peraqûe à nobis vt debemus velle, ita & optimo cuique fugiendum. Sectis si titulo liberali, ac gratuito res donetur, quia tunc donatario noxia nulla est timenda, rem quidem restituit acceptam, cum petatur, præterea nihil, in quo querelæ locus ei iustæ nullus. Idem sentiendum inquit Sanchez tom. 1. Decalogi, lib. 2. c. 22. Fagundez lib. 5. c. 22. n. 10. cum qui sua amicis diuidit, aut alienis vendit, hæresis quidem laborat infamia; sed quia soli Deo sit cognita: nam tunc, vt hæc probari nequit, ita nec metuendum est illis, ne data possint à fisco repeti, eaque repetitione, damno villo affici. Huevsque Baunius.

RESOL. XXXI.

An seruus possit donare bona ei relicta expressa, vel tacita, vel data cum conditione, vt non acquirantur domino?

Et an mutua materia hæc ratio possit applicari Religioso? Ex p. 8. r. 6. Ref. 8.

§. 1. **R**esolutio huius dubij pendet ex difficultate, an in tali casu seruus acquirat dominium aliorum bonorum. Et affirmatiue respondet Sanchez, contra quem insurgit nouissimè amicissimus, & doctissimus Caramuel, in Theol. mor. l. 1. n. 394. Primo quia licet conditio expressa haberet vim præsentiam, tacita habere non possit, dari enim non possit. Nam conditio tacita est, quæ non exprimitur; sed colligitur ex aliis circumstantiis, quæ sine illa stare non possunt, cum autem in donationibus vna ex præcipuis circumstantiis sit persona, cui hæc debet etiam considerari; ergo quando aliquod seruo donatur, & donator non exprimit se velle quòd acquiratur domino, censendus est velle quòd acquiratur eo modo, quo secundum communem statum politici cursum acquiritur; ergo quòd acquiratur domino.

2. Sed etiam conditio expressa posita non prodest; non enim in voluntate donantis est rem acquiri illi, cui datur; aliàs enim etiam possem donare Religioso fundum sub conditione, quòd non acquirat eum communitati, sed sibi, vel detur disparitatis ratio, utique enim dominij incapax, imò magis incapax seruus, quàm Religiosus, quia veros & adæquatos Religiosus in Societate videmus habere dominium, non tamen dantur serui totales, qui illud habeant.

3. Sed arguit Sanchez. Eo ipso quòd domino seruus bona illa communicaret, non essent ei donata, vel relicta; quibus enim rei suæ conditionem apponere potest. Si fortis videatur hæc ratio, mutata materia applicata Religioso. Eo ipso, inquit, quòd Monasterio bona illa Monachus communicaret, non essent Religioso donata, aut relicta; ergo debent Religioso, & non Monasterio, ipsa acquiri: quibus enim rei suæ conditionem apponere potest. Non-nè vides nullius ponderis rationem esse? sed respondeo, duas Authorem reperiri sententias circa donationum condiciones appositas; alteramque docere donatorem præsumendum esse iustum, velleque donationem, vel contractum absolute facere, & condiciones apponere secundariò subintelligendo hanc clausulam, si per leges liceat; alteram docere hanc esse voluntatem operantis, eumque velle circumstantiam illam primariò, & secundariò donationem, aut contractum, ita vt si per leges non liceat fieri, vt disponit, non contrahere, quàm aliter contrahere malit. Neutra tamen sententia seruo, aut Religioso fauet, quia stando primæ, dicemus bona illa, quæ donantur seruo, aut Religioso, acquiri serui domino, vel Monasterio, iuxta communem ordinem, quo sic subditi acquirere solent dominium; at stando secundæ, illam donationem esse nullam defectu voluntatis: donatorem enim malle donationem non facere, quàm in vtilitatem Monasterij, vel domini facere asseritur. Huevsque Caramuel.

4. Sed sententiam Sanchez tenet Molina, de instr. tom. 1. rr. 2. disp. 38. & alij. Et idè cum sit satis probabilis, existimo de dictis bonis posse seruum donationem facere absque domini licentia. Vnde non desinam hic apponere verba Rodriguez, in Summ. tom. 1. c. 165. n. 8. sic asserentis. [Los esclavos tomados en guerra iusta, o comprados, aunque no pueden huyr de sus señores (como lo diximos arriba hablando de los captivos) pero pueden recibir los dones que les dieren, y lo que por otro iusto titulo viniere à sus manos, sin que esten obligados de lo dar à sus señores. Y por el consiguiente en el fuero de la conciencia pueden hazer dello donacion a otros, y pueden tambien en el mismo fuero hazer esta donacion de lo adquirido con su trabajo en el tiempo que les vaca, situendo a sus señores. Porque la seruitud solamente les obliga en el fuero de la conciencia, a no defraudar a sus señores en lo que toca al seruicio ordinario, con el qual otros esclavos de su condicion suelen acudir: la qual razon huuiera de mirar Fr. Luys Lopez para no negar lo susodicho a los esclavos que